

7. Деякі питання утворення структурних підрозділів внутрішнього аудиту та проведення такого аудиту в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади, їх територіальних органах та бюджетних установах, які належать до сфери управління міністерств, інших центральних органів виконавчої влади : постанова Кабінету Міністрів України від 28 верес. 2011 р. № 1001 // Офіційний вісник України. – 2011. – 7 жовт. – № 75. – Ст. 2799.

8. Про затвердження Положення про Головне управління державної служби України : постанова Кабінету Міністрів України від 26 верес. 2007 р. № 1180 // Офіційний вісник України. – 2007. – 12 жовт. – № 74. – Ст. 2757.

9. Про затвердження Порядку планування контрольно-ревізійної роботи Державною фінансовою інспекцією та її територіальними органами : постанова Кабінету Міністрів України від 8 серп. 2001 р. № 955 // Офіційний вісник України. – 2001. – 23 серп. – № 32. – Ст. 1478.

10. Про затвердження Порядку координації проведення планових виїзних перевірок органами виконавчої влади, уповноваженими здійснювати контроль за нарахуванням і сплатою податків та зборів : постанова Кабінету Міністрів України від 27 груд. 2010 р. № 1234 // Офіційний вісник України. – 2011. – 14 січ. – № 1. – Ст. 19.

11. Про Положення про Державну фінансову інспекцію України : указ Президента України від 23 квіт. 2011 р. № 499/2011 // Офіційний вісник України. – 2011. – 4 трав. – № 31. – Ст. 1325.

12. Про порядок організації та здійснення контролю за виконанням указів, розпоряджень і доручень Президента України : указ Президента України від 19 лют. 2002 р. № 155/2002 // Офіційний вісник України. – 2002. – 7 берез. – № 8. – Ст. 335.

13. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади : указ Президента України від 9 груд. 2010 р. № 1085/2010 // Офіційний вісник Президента України. – 2010. – 9 груд. – № 32. – Ст. 1026.

14. Райт Г. Державне управління / Г. Райт ; пер. з англ. – К. : Основи, 1994. – 191 с.

Надійшла до редколегії 07.11.2011

ПРИСЯЖНИЮК А. Й. ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОГО КОНТРОЛЯ В СФЕРЕ ИСПОЛНИТЕЛЬНОЙ ВЛАСТИ

Рассмотрены проблемы административно-правового регулирования государственного контроля в сфере исполнительной власти. Указано, что действенность и эффективность государственного контроля в сфере исполнительной власти прежде всего связана с надлежащим его правовым регулированием, поскольку определение единых требований по реализации государственного контроля в сфере исполнительной власти обеспечит системность и однородность такого контроля.

PRYSIAZHNIUK A. LEGAL REGULATION OF STATE CONTROL IN THE FIELD OF EXECUTIVE POWER

The problems of the administrative and legal adjusting of state control in the field of executive power are considered. It is marked that effectiveness and efficiency of state control in the field of executive power related first of all to its legal adjusting as determination of the unique requirements in relation to realization of state control in the sphere of executive power will provide the system and homogeneity of such control.

УДК [351.74:340.114](430+438)

О. С. ПРОНЕВИЧ,

кандидат історичних наук, доцент,

вчений секретар Вченої ради

Харківського національного університету внутрішніх справ

ІЄРАРХІЯ ДЖЕРЕЛ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ПРАВА НІМЕЧЧИНИ ТА ПОЛЬЩІ

Досліджено ієрархію джерел поліцейського права Німеччини та Польщі. Особливу увагу приділено з'ясуванню конституційно-правових засад забезпечення внутрішньої (публічної) безпеки і виявленню специфіки законодавчого регулювання діяльності поліції.

Правове регулювання діяльності поліції (міліції) має помітну специфіку, що зумовлено широким спектром вирішуваних нею завдань, множинністю суб'єктів і джерел. Так, відпові-

дно до ст. 4 Закону України «Про міліцію», крім титульного Закону, правову основу діяльності міліції становлять Конституція України, інші законодавчі акти, постанови Верховної

Ради України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, нормативні акти Міністерства внутрішніх справ України, Загальна декларація прав людини, міжнародні правові норми, ратифіковані у встановленому порядку [1].

Проблема джерел є однією з ключових у поліцейському праві, що об'єктивно зумовлено прагненням до вичерпного урегулювання діяльності органів охорони правопорядку та забезпечення умов для безперешкодної реалізації прав і свобод людини. Останнім часом у вітчизняній юриспруденції чітко окреслилася тенденція дослідження даного правового феномена. За цих умов доцільно врахувати традиції визначення правової основи діяльності поліції (міліції) сусідніх країн, які вирішують схожі проблеми у сфері публічної безпеки. Вважаємо, що показовим щодо цього є досвід організаційно-правового забезпечення діяльності німецької та польської поліції. Зважаючи на це, **метою** статті є визначення ієрархії джерел поліцейського права Німеччини та Польщі з особливою акцентуацією уваги на з'ясуванні конституційно-правових засад забезпечення внутрішньої (публічної) безпеки і виявленні специфіки законодавчого регулювання діяльності поліції.

У законодавстві про поліцію Німеччини (як федерального, так і земельного рівнів) та Польщі відсутня традиція закріплення вичерпного переліку видів нормативно-правових актів, що регулюють діяльність поліції. Проблема джерел вирішується на рівні догм конституційного (державного) і поліцейського права. Так, відповідно до статей 87–94 розділу III Конституції Республіки Польща від 2 квітня 1997 р. безпосередньо йдеться про джерела національного права, до яких віднесено: Конституцію, закони, ратифіковані міжнародні договори, розпорядження, постанови і накази (підлягають контролю щодо відповідності загальнообов'язковому праву), акти місцевого права (видаються у передбачених законом межах органами місцевого самоврядування і місцевими органами урядової адміністрації) [2]. Наведені види нормативно-правових актів розташовано відповідно до ієрархії, властивої для континентальної (романо-германської) правової традиції.

Безумовно, основоположним нормативно-правовим актом для діяльності поліції (міліції) є конституція як основний закон громадянського суспільства і держави, що має вищу юридичну силу, є документом прямої дії та зберігає чинність на території усієї держави, закріплює основи суспільного, політичного та

економічного життя суспільства, а також права і свободи громадян, визначає межі реалізації державної влади та служить юридичним фундаментом для національних джерел (форм) права. Сучасна конституційно-правова доктрина ґрунтується на постулаті щодо необхідності прямого нормативно-правового закріплення вищої юридичної сили основного закону. Так, відповідно до ч. 2 та ч. 3 ст. 10 Конституції України визнано її наділеність найвищою юридичною силою та закріплено за її нормами статус норм прямої дії. Згідно зі ст. 8 Конституції Республіки Польща передбачено, що «конституція є верховним правом прямої дії». Відповідно до ст. 21 Основного закону ФРН ця проблема вирішена опосередковано шляхом закріплення примату федерального права щодо права земель.

Конституція визначає правовий статус органів виконавчої влади, що є частиною державного апарату (організації), яка має власну структуру і штат службовців та у межах встановленої компетенції здійснює від імені та за дорученням держави функції державного управління. Поліція (міліція) є органом виконавчої влади, компетенція якого поширюється на сферу забезпечення внутрішньої (публічної) безпеки. Засади діяльності поліції (міліції) в конституціях формулюються в контексті вирішення загальних завдань щодо забезпечення прав людини, визначення принципів державного устрою та специфіки організації влади. Так, аби підкреслити правоохоронну місію держави, польський законодавець використовує базові категорії «безпека» і «порядок», що в нормативно-правових актах часто вживаються єдиним словосполученням. Згідно зі ст. 5 Конституції Польщі безпека громадян віднесена до основних завдань держави, а у ч. 1 ст. 31 зазначено, що свобода людини підлягає правовій охороні уповноваженими інститутами державної влади. Відповідно до п. 2 ст. 26 Конституції Польщі визначено, що «Президент Республіки Польща... стоїть на сторожі суверенітету та безпеки держави, а також непорушності та неподільності її території», а відповідно до ст. 135 передбачається створення Ради національної безпеки як дорадчого органу при Президентові «у сфері внутрішньої та зовнішньої безпеки держави». Згідно з пунктами 4–5 ст. 146 Конституції Рада Міністрів Польщі «забезпечує внутрішню безпеку держави та публічний порядок» [2]. Саме на Раду Міністрів покладена відповідальність перед Президентом, Сеймом і суспільством за безпеку громадян.

Аналіз конституційних норм підтверджує полісемантичну природу поняття «безпека», що вживається в сенсі публічної безпеки, безпеки держави, безпеки громадян, внутрішньої безпеки та зовнішньої безпеки. Широкий спектр використання цієї дефініції підтверджує належність безпеки до основоположних завдань держави. Публічна безпека і порядок є перш за все конституційним феноменом, при охороні якого допускається обмеження конституційних прав і свобод громадянина з метою забезпечення публічного інтересу [3, с. 13]. Безпека демократичної держави у контексті ст. 31 Конституції Польщі трактується як цінність, що є складовою публічного інтересу як основного критерію визначення меж прав і свобод індивідуума [4, с. 34–37]. Зазначимо, що публічний інтерес не варто ототожнювати з інтересом держави або ж протиставляти обов'язкам особи. Кожну із шести закріплених у ст. 31 категорій публічних інтересів (публічна безпека і порядок, охорона оточуючого середовища, здоров'я, майна та публічної моралі) належить визначати з урахуванням аксіології конституційних засад, перш за все засад людської гідності і заборони дискримінації [5, с. 14]. Обмеження прав і свобод допускається лише в передбачених Конституцією випадках, коли йдеться про необхідність взаємної гармонізації права або свободи особи з іншими конституційними нормами, засадами або цінностями, а також для забезпечення реалізації охоронюваних цінностей [6, с. 158–159]. Закріплене у ст. 5 Конституції Польщі завдання держави забезпечувати безпеку громадян є конституційною передумовою для прийняття Президентом Польщі за пропозицією Ради Міністрів на підставі ст. 230 Конституції рішення щодо введення надзвичайного стану на частині території або у всій державі [7].

Вищезазначене свідчить, що польський законодавець виокремив загальні конституційно-правові засади забезпечення публічної безпеки. Згідно з принципом розподілу влади виконання вказаного завдання покладено на органи виконавчої влади. Згідно зі ст. 29 Закону Польщі «Про поділ урядової адміністрації» від 4 вересня 2007 р. визнано, що охорона публічної безпеки є частиною діяльності сегменту «внутрішні справи» урядової адміністрації, віднесеного до компетенції міністра внутрішніх справ та адміністрації [8].

Правову основу діяльності німецької поліції становлять Основний закон ФРН від 23 травня 1949 р. (Боннська Конституція), конституції

земель, федеральні і земельні закони, ратифіковані бундестагом міжнародно-правові акти, підзаконні акти, видані уповноваженими органами виконавчої влади федерального і земельного рівнів, нормативні акти органів місцевого самоврядування у сфері охорони публічного порядку та забезпечення публічної безпеки. Характерно, що федеральне законодавство вирішує три основні завдання, а саме: забезпечує конституційну єдність правового порядку у Німеччини; визначає компетенцію земель у сфері організаційно-правового забезпечення діяльності поліції; визначає правовий статус федеральних поліцейських відомств.

Основний закон ФРН закріплює обов'язок державної влади захищати людську гідність, непорушність і недоторканність прав людини як основи людського співтовариства, миру та справедливості. Хоча в Основному законі закріплено примат федерального права над земельним, суб'єкти німецької федерації водночас наділені широкими законодавчими можливостями, оскільки «реалізація державних повноважень і виконання державних завдань належить землям» [9, с. 168]. До ведення земель віднесена сфера виключної компетенції та одночасно передбачена можливість ухвали законопроектів у сфері конкуруючої компетенції. Поліцейське верховенство належить федеральним землям, хоча відповідно до п. 2 ст. 35 «для збереження або поновлення публічної безпеки або порядку земля в особливо важливих випадках може просити про направлення сил і установ Федеральної прикордонної охорони (з 2005 р. перейменована у федеральну поліцію – О. П.) для надання допомоги своїй поліції, якщо поліція без цієї допомоги не може виконувати свої завдання або їх виконання пов'язано із суттєвими труднощами» [9, с. 169], а згідно з п. 1 ст. 91 земля може закликати поліцейські сили інших земель, сили і установи федеральної поліції та інших відомств «для відбиття небезпеки, що загрожує існуванню або основам вільного демократичного ладу федерації або окремої землі» [9, с. 195].

До виключної компетенції федеральної законодавчої влади конституційним законодавством Німеччини віднесено створення федеральної поліції, Федерального відомства кримінальної поліції, центральних органів поліцейської довідкової служби і інформації. Як визначено в п. 10 ст. 73 Основного закону ФРН, виключна законодавча компетенція федерації поширюється на урегулювання співробітництва центру

і земель в області кримінальної поліції та охорони основ демократичного ладу, існування і безпеки федерації або земель (конституційна охорона), а також на боротьбу з міжнародною злочинністю [9, с. 181–182]. Водночас Основним законом ФРН передбачена можливість в окремих випадках розширення повноважень федерації і підпорядкування загальнонаціональним органам державної влади поліцейських сил земель. Зокрема, у п. 2 ст. 91 Основного закону ФРН закріплено повноваження федерального уряду у випадку існування небезпеки для землі та неготовності або нездатності її боротися з цією загрозою підпорядковувати своїм директивам поліцію цієї землі та поліцейські сили інших земель, а також використовувати підрозділи федеральної поліції [9, с. 196]. З іншого боку, «якщо стихійне лихо або нещасний випадок загрожують території однієї або більше ніж однієї землі, то федеральний уряд може тією мірою, якою це необхідно для ефективної боротьби, давати урядам земель вказівки щодо надання поліцейських сил у розпорядження інших земель, а також направляти підрозділи федеральної поліції або збройних сил для підтримки поліцейських сил» [9, с. 169]. Передбачається, що такі повноваження федерального уряду негайно припиняються після усунення загрози, а за вимогою бундесрату вони можуть бути скасовані.

Отже, німецька конституційно-правова доктрина передбачає віднесення до компетенції федерації забезпечення внутрішньої безпеки адміністративними, кримінальними і кримінально-процесуальними засобами. Охорона публічного порядку і забезпечення публічної безпеки покладається на суб'єкти федерації, уповноважені визначати організаційну структуру, завдання і адміністративно-правові повноваження поліції.

Наступним шаблоном в ієрархії джерел поліцейського права є закони (конституційні, звичайні, кодифіковані, модельні) – ухвалені вищими представницькими органами держави (або шляхом референдуму) нормативно-правові акти вищої юридичної сили. Закони як різновид джерел поліцейського права покликані визначити нормативно-правові засади поліцейської діяльності як специфічного виду державно-управлінської діяльності, а також правовий статус органів поліції як стрижневого елементу правоохоронної системи. Так, до законів Польщі, що визначають коло суб'єктів управління у сфері охорони правопорядку, варто віднести

Закон «Про відомство Міністра внутрішніх справ» від 21 червня 1996 р., у ст. 1 якого зазначено, що Міністр внутрішніх справ і адміністрації Польщі уповноважений «реалізовувати політику... у сфері охорони публічної безпеки та порядку», а також «виконувати... завдання у сфері оборони і охорони «безпеки держави» (ст. 4) [10]. Виконання завдань у сфері публічної безпеки на воєводському рівні покладено на органи самоврядування воєводства [11] та воєводу як державний орган територіальної виконавчої влади [12]. Згідно з п. 15 ст. 4 Закону «Про повітове самоврядування» від 5 червня 1998 р. передбачено виконання органами самоврядування повіту у сфері забезпечення безпеки громадян публічних завдань, що мають «понадгмінний характер» [13]. Відповідно до п. 14 ст. 7 Закону «Про самоврядування гміни» від 8 грудня 1990 р. до основних завдань гміни «віднесено справи... 14) публічного порядку...» [14].

Закон Польщі «Про поліцію» від 6 квітня 1990 р. є основним (титульним) комплексним нормативно-правовим актом, що в загальному вигляді встановлює завдання, права, обов'язки, основи організації, структуру, вимоги до кандидатів на службу, порядок проходження служби, правовий статус працівників, питання матеріально-технічного забезпечення, гарантії законності і забезпечення прав громадян у діяльності поліції тощо. Закон «Про поліцію» адресовано усім службам, підрозділам та установам поліції. Законодавець визначив загальні завдання поліції як озброєної формації виконавчої влади і конкретизував завдання основних профільних служб поліції. У ст. 1 Закону «Про поліцію» закріплено службову роль поліції стосовно суспільства, що полягає «в охороні безпеки людей і підтриманні публічної безпеки та порядку» [15]. Зважаючи на це, польський поліцейст Т. Ганусек наголошує саме на пріоритетності охорони безпеки громадян, оскільки безпека окремих членів суспільства забезпечує суспільний спокій і лад, гарантує безпеку усієї державної організації [16, с. 17].

Зазначимо, що окремі напрями діяльності поліції Польщі регулюються правовими нормами, закріпленими в низці спеціалізованих нормативних актів (Кримінально-процесуальному кодексі, Кодексі про адміністративні правопорушення), Законі «Про надзвичайний стан» від 21 червня 2002 р., Законі «Про безпеку масових заходів» від 20 березня 2009 р. тощо. Існування спеціалізованих нормативно-

правових актів зумовлено прагненням уникнути невинного перевантаження Закону «Про поліцію» деталями, що розглядаються у «галузевих» актах. Загалом у Польщі створено розвинену законодавчу основу діяльності поліції, що охоплює десятки нормативно-правових актів вищої юридичної сили.

Визначальною складовою правової основи діяльності поліції Німеччини є федеральні і земельні закони. Розмежування законодавчої компетенції федерації та земель здійснено відповідно до статей 30, 70, 83 та 104а Основного Закону ФРН. У сфері спеціального поліцейського законодавства федерація має обмежену компетенцію. Загалом федеральне поліцейське законодавство складається з низки нормативно-правових актів, що легітимують діяльність загальнонаціональних поліцейських відомств, а саме: Закону «Про Федеральне відомство кримінальної поліції та співробітництво федерації і земель у кримінально-поліцейських справах» від 7 липня 1997 р. [17], Закону «Про федеральну поліцію» від 19 жовтня 1994 р. [18], Закону «Про застосування безпосереднього примусу при здійсненні публічної влади федеральними службовцями» від 10 березня 1961 р. [19].

Специфікою німецького поліцейського законодавства є наявність ухваленого рішенням Конференції міністрів (сенаторів) внутрішніх справ від 25 листопада 1977 р. «Взірцевого проекту єдиного закону про поліцію федерації і земель» [20], що є повнотекстовим внутрідержавним модельним законом, рекомендованим державою суб'єктам федерації. У цьому документі викладена консолідована позиція щодо базових положень поліцейсько-правової доктрини, завдань і повноважень поліції, пріоритетних напрямів її діяльності. Його розроблення було об'єктивно зумовлене необхідністю усунення колізій у поліцейському праві суб'єктів федерації. Проект модельного закону має факультативне значення, однак сприймається поліцейстами як своєрідна уніфікована основа (кодекс, стандарт) та інструмент гармонізації і уніфікації німецького поліцейського законодавства. «Взірцевий проект єдиного закону про поліцію федерації і земель» загалом символізував перехід «від добровільної самокоординації земель до уніфікації поліцейського права» [21], що дало можливість розробити механізм використання сил поліції суб'єктів німецької федерації для виконання оперативно-службових завдань у контексті поліцейського співробітництва.

Станом на теперішній час ландтагами усіх 16-ти суб'єктів німецької федерації ухвалено земельні закони про поліцію, які за змістом і принципами узгоджено з Основним Законом ФРН 1949 р. та значною мірою адаптовано до положень «Взірцевого проекту єдиного закону про поліцію федерації і земель». Зважаючи на обсяг регулювання суспільних відносин, земельні закони про поліцію можна віднести до категорії установчих законів, що створюють інститути державної влади і визначають порядки їх діяльності.

Відповідно до чинної доктрини забезпечення внутрішньої безпеки Німеччини суб'єкти поліцейської діяльності диференційовано шляхом виокремлення власне поліції, органів поліцейського управління та органів захисту конституційного ладу. На поліцейські відомства земель покладено виконання класичних завдань у сфері правоохорони, тобто охорона публічної безпеки та публічного порядку. Натомість органи поліцейського управління та органи захисту конституційного ладу відповідно до положень спеціальних законів (за винятком законів про поліцію) виконують інші завдання у сфері захисту суспільства від загроз.

Іншою складовою правової основи діяльності поліції Німеччини та Польщі є масив документів, що можуть бути охоплені збірним поняттям «інші нормативно-правові акти». Дана категорія охоплює спектр підзаконних нормативно-правових актів (загальних, відомчих, місцевих), що стосуються різних аспектів організації та діяльності поліції, видаються органами влади на підставі закону, відповідно до закону та спрямовані на його виконання шляхом конкретизації законодавчих приписів. Зокрема, йдеться про укази глави держави, постанови уряду, нормативні акти уповноважених на реалізацію поліцейської функції органів центральних органів виконавчої влади (федерального і земельних міністерств внутрішніх справ ФРН, міністерства внутрішніх справ і адміністрації Польщі), акти (постанови, рішення) конституційного суду тощо.

Особливого значення для формування правової основи діяльності поліції мають ратифіковані парламентами міжнародно-правові акти про права і свободи людини, а також багато- і двосторонні міжнародно-правові угоди у сфері боротьби з транснаціональною злочинністю (міждержавні, міжурядові, міжвідомчі). Суттєвий вплив на формування правової основи діяльності поліції мають міжнародно-правові акти,

де здійснюється стандартизація поліцейської діяльності, а саме: Декларація про поліцію, затверджена резолюцією 690 Парламентської асамблеї Ради Європи від 8 травня 1979 р., Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку, ухвалений резолюцією Генеральної Асамблеї ООН від 17 грудня 1979 р., Європейський кодекс поліцейської етики від 19 вересня 2001 р., Керівні принципи для ефективного виконання Кодексу поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку, прийняті резолюцією Економічної та Соціальної Ради від 24 травня 1989 р. № 1989/61, Основні принципи застосування сили та вогнепальної зброї посадовими особами з підтримання правопорядку, затверджені резолюцією VIII-го Конгресу ООН з попередження злочинності і поводження з правопорушниками (27 серпня – 7 вересня 1990 р.). Членство в Міжнародній організації кримінальної поліції і Європейському поліцейському відомстві, покликаних забезпечувати координацію міжнародного поліцейського співробітництва, передбачає необхідність дотримання вимог їх статутів.

Резюмуючи, зазначимо, що правову основу діяльності поліції сучасної держави становить сукупність ієрархічно розташованих законодавчих і підзаконних нормативно-правових актів. Як свідчить досвід Німеччини та Польщі, стрижневими елементами правової основи діяльності поліції є конституції та комплексні титульні закони, що визначають адміністративну

правосуб'єктність поліції. Водночас кожна з країн має помітну специфіку в підходах до правового регулювання діяльності поліції. Так, у Німеччині відсутній єдиний закон про поліцію, де було б закріплено уніфіковані стандарти організації та діяльності поліцейських відомств суб'єктів федерації. Нині існує 16 земельних законів про поліцію, гармонізація змісту і загальної спрямованості яких забезпечена шляхом дотримання доктринальних засад поліцейської діяльності, сформульованих у проєкті Взірцевого єдиного закону про поліцію федерації і земель, що фактично реалізує функцію повнотекстового внутрідержавного модельного закону. Натомість Закон Польщі «Про поліцію» є єдиним нормативно-правовим актом, де урегульовано основоположні питання організації та діяльності поліції як централізованої озброєної формації. Правовий статус поліції визначено в контексті чинної конституційно-правової доктрини, де безпеку громадян віднесено до основних завдань держави і розмежовано компетенцію суб'єктів правоохоронної діяльності.

Поліцейське право Німеччини та Польщі також ґрунтується на положеннях міжнародної поліцейсько-правової доктрини. Ратифіковані парламентами міжнародно-правові акти у сфері охорони правопорядку сприяють формуванню нової філософії поліцейської діяльності і становлять своєрідний уніфікований загальноцивілізаційний «поліцейський еталон».

Список використаної літератури

1. Про міліцію : закон України від 20 груд. 1990 р. № 565-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 4. – Ст. 20.
2. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. // Dziennik Ustaw. – 1997. – Nr 78. – Poz. 483.
3. Modlinski M. Pojęcie interesu publicznego w prawie administracyjnym / M. Modlinski. – Warszawa, 1932. – S. 136 s.
4. Pakula A. Interes publiczny i użyteczność publiczna jako kryteria zadań samorządu terytorialnego / A. Pakula // Administracja i prawo administracyjne u progu trzeciego tysiąclecia. Materiały konferencji naukowej Katedry Prawa i Postępowania Administracyjnego. – Łódź, 2000. – S. 34–37.
5. Garlincki L. Przegląd ograniczenia konstytucyjnych praw i wolności (na tle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego) / L. Garlincki // Państwo i Prawo. – 2001. – Z. 10. – S. 14.
6. Uchwała Trybunału Konstytucyjnego z 2 marca 1994 r. W 3/93 // OTK. – 1994. – Cz. I. – S. 158–159.
7. Ustawa o stanie wyjątkowym z 21 czerwca 2002 r. // Dziennik Ustaw. – 2002. – Nr. 113. – Poz. 985 z późn. zm.
8. Ustawa o działach administracji rządowej z 4 września 2007 r. // Dziennik Ustaw. – 2007. – Nr. 65. – Poz. 437.
9. Основной закон Федеративной Республики Германии (23 мая 1949 г.) // Конституции зарубежных государств : учеб. пособие / сост. В. В. Маклаков. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : БЕК, 1997. – 586 с.
10. Ustawa o urzędzie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 1 czerwca 1996 r. // Dziennik Ustaw. – 1996. – Nr. 106. – Poz. 491.
11. Ustawa o samorządzie województwa z 5 czerwca 1998 r. // Dziennik Ustaw. – 2001. – Nr. 142. – Poz. 1590.
12. Ustawa o województwie i administracji rządowej w województwie z 23 stycznia 2009 r. // Dziennik Ustaw. – 2009. – Nr. 31. – Poz. 206.

13. Ustawa o samorządzie powiatowym z 5 czerwca 1998 r. // Dziennik Ustaw. – 2001. – Nr. 142. – Poz. 1591 z późn. zm.
14. Ustawa o samorządzie gminnym z 8 grudnia 1990 r. // Dziennik Ustaw. – 2001. – Nr. 142. – Poz. 1592 z późn. zm.
15. Ustawa o Policji z 6 kwietnia 1990 r. // Dziennik Ustaw. – 2007. – Nr. 43. – Poz. 277.
16. Hanusek T. Ustawa o Policji. Komentarz / T. Hanusek. – Krakow, 1996. – 325 s.
17. Gesetz über das Bundeskriminalamt und die Zusammenarbeit des Bundes und der Länder in kriminalpolizeilichen Angelegenheiten (Bundeskriminalamtgesetz – BKAG) vom 7. Juli 1997 // Bundesgesetzblatt. – 1997. – Teil I. – S. 1650.
18. Gesetz über die Bundespolizei (Bundespolizeigesetz – BPolG) vom 19. Oktober 1994 // Bundesgesetzblatt. – 1994. – Teil I. – S. 2978, 2979.
19. Gesetz über den unmittelbaren Zwang bei Ausübung öffentlicher Gewalt durch Vollzugsbeamte des Bundes (UZwG) vom 10. März 1961 // Bundesgesetzblatt. – 2006. – Teil I. – S. 2407.
20. Musterentwurf eines einheitlichen Polizeigesetzes des Bundes und Länder // Gallwas H.-U. Polizei und Bürger. Rechtsfragen zu polizeilichem Handeln / H.-U. Gallwas. – München, 1993. – S. 112–143.
21. Landtag Brandenburg 3. Wahlperiode. Antwort der Landesregierung auf die Kleine Anfrage Nr. 1807 des Abgeordnete Michael Claus Fraktion der DVU. Drucksache 3/4724 // Drucksache 3/4825.

Надійшла до редколегії 15.11.2011

ПРОНЕВИЧ А. С. ИЕРАРХИЯ ИСТОЧНИКОВ ПОЛИЦЕЙСКОГО ПРАВА ГЕРМАНИИ И ПОЛЬШИ

Исследована иерархия источников полицейского права Германии и Польши. Особое внимание уделено определению конституционно-правовых основ обеспечения внутренней (публичной) безопасности и выявлению специфики законодательного регулирования деятельности полиции.

PRONEVYCH O. THE HIERARCHY OF SOURCES OF POLICE LAW OF GERMANY AND POLAND

The hierarchy of sources of police law of Germany and Poland is examined. Particular attention is paid to clarifying of the constitutional and legal bases of ensuring of internal (public) safety and identifying of the specificity of legal regulation of police activity.

УДК 340.132.8

О. І. СИДОРЧУК,

здобувач

Харківського національного університету внутрішніх справ

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПОРЯДКУ ВЕДЕННЯ ПРИРОДОРЕСУРСНИХ КАДАСТРІВ

Досліджено правове регулювання ведення кадастрів природних ресурсів, здійснено класифікацію нормативно правових актів у цій сфері, визначено проблеми формування галузевого законодавства і практики його застосування.

Останнім часом значна увага на різних рівнях приділяється правовому регулюванню такої важливої еколого-управлінської функції, як ведення природних кадастрів, метою яких є облік кількісних, якісних та інших характеристик природних ресурсів, обсягу, характеру та режиму їх використання. Такі обліки необхідні насамперед для забезпечення раціонального природокористування та охорони навколишнього природного середовища, прийняття еко-

лого-управлінських рішень та визначення їх ефективності, забезпечення необхідною інформацією органів державної влади та органів місцевого самоврядування, зацікавлених підприємств, установ і організацій, а також громадян. Дані, що містяться в кадастровій документації, використовуються також для визначення меж та грошової оцінки природних ресурсів, заходів щодо їх відновлення, притягнення до юридичної відповідальності осіб, що скоїли